

BRLIĆEVA I TKALČEVA PISMA PATRIJARHU
RAJAČIĆU I GARAŠANINU
(1849—52)

Niz pisama Andrije Torkvata Brlića iz vremena njegovog bavljenja u Parizu potkraj 1848. i prvih meseci 1849. objavljen je u 16. knjizi *Grade za povijest književnosti hrvatske* (Zagreb 1948, 94—103). Međutim, redaktoru Brlićeve prepiske nisu bila poznata dva njegova pisma iz tog perioda, jedno upućeno patrijarhu Josifu Rajačiću, a drugo Iliji Garašaninu, koja se nalaze u Arhivu SANU u Sremskim Karlovcima odnosno u Državnom arhivu SRS u Beogradu.

Pismo Imbre Ignjatijevića Tkalca iz 1852. upućeno je patrijarhu Rajačiću, a nalazi se u Arhivu SANU u Sremskim Karlovcima.

Pošto je pomenuta Brlićeva i Tkalčeva prepiska od interesa za proučavanje revolucije 1848—49. odnosno za srpsko-hrvatske odnose, smatramo da će njeno objavljivanje biti umesno i korisno.

Sva pisma su pisana ćirilicom, ali ih mi objavljujemo latinicom, u savremenoj transkripciji.

Slavko Gavrilović

1.

A. T. Brlić — patrijarhu Rajačiću 5. I 1849.

Svetejši Patriarše!

Imamo u ovdašnjem slavjanskom društvu, koje je demokatičkom klubu poljskom od strane po Saboru francuzkom podupiranom protivno, vještih oficirah poljskih, koji s mlogim naprjedkom u sardinsku, mletačku i mađarsku vojsku biše zvani: al zato ić nehtjedoše jer bi tu prot Slavjanom, s kojimi oni jedino svoju budućnost skapčaju morali vojevat, i jer u hrvatsku i srbsku vojsku ić željahu. — Ovi su poslali u kolovozu Banu protestaciju proti svima poljskim oficirima, koji proti njemu pođu. Tim je dostatni dokaz dan, da ovi ljudi dobro misle, a rekao mi je oberštar Hotomski, da ima listu od 60 oficirah vojske poljske od godine 1830-e, koji su sve skoro »organiseateurs et instructeurs«, želećih ić k nama: al putnog troška nemajućih.

³⁸ Isto, prilog br. 16623.

Ovi oficiri razliĉnog ranga stavljaju Vam se na sluŹbu. Glede kritiĉnih vremena sadašnjosti i budućnosti, držim si za duŹnost ovo Vam javiti, da ako trjeba, daljnje korake narediti blagoizvolite.

Molim da više vaŹnost stvari, neg moju smjelost gledate, i blago se naklonite U Parizu 5 sjeĉnja 1849.

Svetosti Vaše
poniznom slugi
Andrii Torkvatu
Brliću

Na poledini pisma:

Svetejšem Gospodinu
Josifu Rajaĉiću
patrijarhu srbskom

u Karlovcih

Pismo je primljeno u Vršcu 14/26. I 1849, ali je ostalo bez odgovora.
(Arhiv SANU, Karlovci. Srpski nar. pokret, 1106/1849)

2.

A. T. Brlić — I. Garašaninu 7. II 1849.

Visokorodni Gospodine!

Bila je želja Bana, Kulmera i Ožegovića, da otišav po uzeću Beĉa u Pariz i poslaniĉtvu austriskom i inim vaŹnim ljudma stanje stvarih razloŹim i poloŹaj Slavjanah u Carevini predoĉim. Snabdjeven s preporukami osobito na putu kroz DraŹdane od domorodca našeg savjetnika poslaniĉkog Guĉetića, dođem ovamo i stupim u krug djelovanja kod časopisah, diplomatah, i poslanikah saborskih, počnem u Gajeve novine pišuć odavle razliĉat stanje Francuzke, kađ mi po poslanju prve stotine forintah dođe glas od Ožegovića, da Popeĉiteljstvo austrisko u tu svrhu neće više ništa da daje i da se kući vraćam.

To je intrigua Švabe Švarcenberga. Neće on da se zna da Austria nije nje-maĉka vlast.

Buduć da bi nepozornost velika od nas bila sad gdje se Mađari, Njemci, Taliani i ostali naši nepriatelji ovd kupe neimat našeg ĉoveka ovd, a buduć, da neznam ĉemu se nadalje od onih koji me amo poslaše nadat imam: buduć da trjeba ovd ne jedan neg 2—3 ĉoveka koji u neposrjednom obćenju s domovinom i ovdašnjim notabilitetim stoje: a ja u takovom savezu se nalazim: zato da nemoram tako brzo i brez nasljednika ostavit znameniti krug potrebitog za narodnost našu djelovanja: usudih se obratit na Vas, Visokorođeni Gospodine, i izloŹit Vam u ĉućenstvu jedne narodnosti i jednog interesa narodnog stvar, te molit, da mi se novĉanom pomoćju priteć i tako dobru stvar od pada saĉuvat blagoizvolite. Ako, kao što se nadam, Vaša Visokorodnost videć VaŹnost sadašnjeg ĉasa i okolnostih moju prošnju usliši, molim, da mi to što prie do znanja dođe, kao i u suprotivnom sluĉaju, da znam kako mi djelo stoji.

Znam za isto da u kabinetu francuskom ima jedna strana, koja je za sad slabia, u boju za rat u Italii.

Otvoreno mi je pisanje u časopise, kod Vlade bečke u velikoj cjeni stojeće i čitane: *Revue des deux mondes* i *Journal des Debats*, u kom prvi članak 29 sječnja izađe. Ako tim putem koje misli u Francuzku slat želite, ja Vam stojim na službu.

Od važnog poslanika dobih prstokaz da Rus nije bez upliva u Lui Napoliuana. Stalno je, da novac put k njem otvara kroz Gospoje Demidof i Girardin. Ove su fac totum kod prezidenta, koji je čovjek slabe glave. U ostalom on želi rat, premda je većina kabineta protivna. To je stalno.

Konfuzia i kriza je velika ovd. Sabor tako glasa da je danas većina za — sutra proti Popečiteljstvu. Austrija samo pad Palmerstona želi, i misli tad da će sva diplomacia evropejska bit za uzdržanje Italie pod njom. Ni glede Slavjanah nema čistih namjerah. Ciprien profesor ovdašni slavjanski tako malo učinkuje, da su mu predavanja pusta. Mladež ište Mickievića. Al popečitelj Leo Faucher nedade mu učiti, jer politiku pravice Mickiević brani. Kad je trebalo bacit Guizot-a tad je Faucher bio Mickievićev priatelj, da od njeg nauči slavjansko pitanje i njim se prot Guizotu posluži; sad nepušta Mickievića ni preda se. Ovd će za slavjanske interese, od Mickievića, Quinet-a i Michelet-a učređeni časopis izać: *Tribune des peuples*. Za 10 mjesecih već ima novcem osjeguran obstanak. I taj Vam na službu stoji.

Očekujuć vjest skorou, uzimam si čast izpričat se za slobodu uzetu si i ostajem, Visokorodni Gospodine

J (!) Parizu 7 Veljače 1849.
Rue Jacob. 27.

Vaš na službu pripravn
Andrei Torkvat Berlić
Poslanik na Pražkom saboru
licenciat, i dobrovoljnik
u ratu mađarskom.

(Drž. arhiv SRS, Beograd. Garašaninova prepiska, br. 1442)*

3.

I. I. Tkalac — patrijarhu Rajačiću 8/20. VIII 1852.

Svetij Patrijarše,
Visokoprevoshoditeljnj Gospodine!

Nadao sam se, da će mi se prigodom careva došastija u Rvatsku izpuniti želja, koju sam već godine 1848. u Njemačkoj bivšij goio, te da ću moć Svetoj Glavi naroda srbskoga moje najpokornije podvorenje u Zagrebu lično učiniti; no kako sam

* Brlićevo pismo Garašaninu od 7. II 1849. prepričao je V. Popović u članku »Brlić i Garašanin«, Politika, božićni broj 1939 (januar), ali je na dva mjesta njegov tekst netačno reproducirao. Spominjujući utjecaj gospođe Girardin na Luja Napoleona izostavio je ime gospođe Demidof koja je, prema Brliću, zajedno s Girardinovom »fac totum kod prezidenta«, a poznatog slavista Cyprien Roberta, koga Brlić spominje kao Cipriena, naziva »Ciprijanom«, pri čemu Brlićevu tvrdnju da on »tako malo učinkuje« tj. djeluje (prema češkoj riječi) neispravno shvaća kao da Cyprian Robert tako malo »učenukuje« (ovu riječ donosi u navodnicima). J. Šidak

razumio neće mi se ova želja ni sada izpuniti. Zato se usuđuem pismeno Vašoj Svetosti nekoe (premda slabe i nedozrele) plodove moe radnje za narodnij interes smireno podneti, molećij, da ji Vaša Svetost iz prizrenija sadanjij pečalnij okolnosti, gde je stara kleta mrzost između naroda Srbskoga i Rvatskoga iznova uzplamtila, snizhoditeljno primiti blagoizvoli kao dokaz, da ima ljudi, koji one mrzosti nepoznaju i srbskij narod bratskij ljube i userdno uvažavaju.

Svjaščenu desnicu Vaše Svetosti ljubećij preporučujem se u visoko blagovolenie i ostaem dužnim strahopočitaniem

Vaše Svetosti

U Zagrebu, 8/20 Avgusta 1852 god.

najpokorniji sluga
Dr Imbro Ignjatiević
Tkalac

(Arhiv SANU, Karlovci, fond »A«, br. 1315/1852)

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA XIX—XX

1966—67

Redakcioni odbor:

KONSTANTIN BASTAIĆ

IVAN KAMPUŠ

OLEG MANDIĆ

BERNARD STULLI

JAROSLAV ŠIDAK

Glavni i odgovorni urednik:

JAROSLAV ŠIDAK

IZDAJE
POVIJESNO DRUŠTVO HRVATSKE
ZAGREB

Štampanje dovršeno 18. XII 1968.